

Державне прогнозування соціально-економічного розвитку регіону

Стоянець Н.В. к.е.н., доцент

Сумський національний аграрний університет

Вступ. Довгострокове прогнозування досліджує регіон в системі регіональних, державних і світових економічних систем; ринків, інтеграції та конкуренції, з урахуванням національних, культурних, конфесійних і політичних тенденцій розвитку суспільства; екологічних, епідеміологічних, техногенних та геополітичних загроз, глобальних природно-кліматичних змін. Від якості прогнозування та успішності реалізації сформульованої на його основі стратегії безпосередньо залежить ефективність прийнятих рішень на регіональному і державному рівнях та відповідно, динаміка соціально-економічного розвитку кожного конкретного територіального утворення.

Основна частина. Урахування зазначених тенденцій у ДСРР-2020 надасть можливість виробити інтегрований підхід до формування і реалізації державної регіональної політики, який передбачатиме поєднання трьох складових² [2]:

- секторальної (галузевої) – зміцнення конкурентоспроможності регіонів на основі оптимізації і диверсифікації структури економіки, забезпечення ефективної спеціалізації регіонів з пріоритетним використанням власного ресурсного потенціалу;

- територіальної (просторової) – досягнення рівномірного та збалансованого розвитку територій, розвиток міжрегіонального співробітництва, недопущення поглиблення соціально-економічних диспропорцій шляхом формування «точок зростання», активізації місцевої економічної ініціативи та зміцнення потенціалу сільської місцевості;

- управлінської – забезпечення єдності підходів до формування і реалізації

політики регіонального розвитку, створення єдиної системи стратегічного планування та прогнозування розвитку держави і регіонів, оптимізація системи територіальної організації влади.

Що ж до регіонального розвитку, більшість вітчизняних фахівців в галузі регіональної економіки, за традицією, дотримуються об'єктивістського підходу, розглядаючи його як однорідне соціально-економічне і еколого-географічне просторове утворення. При цьому ігнорується фактор наявності автономної системи його управління [6]. Серед проблем регіонального розвитку особливої гостроти набувають наступні:

- посилення диспропорційності соціально-економічного розвитку регіонів;
- низька інвестиційна та фінансова спроможність органів місцевого самоврядування (особливо базового рівня) щодо вирішення проблем розвитку;
- невідповідність наявної системи адміністративно-територіального устрою сучасним умовам господарювання та вимогам ефективності публічної влади;
- невідповідність існуючої територіальної організації влади новим завданням розвитку в посткризовий період.

Для досягнення стабільного збалансованого регіонального розвитку серед пріоритетів державного управління регіональним розвитком та державної регіональної політики на найближчу перспективу в Україні стратегічного значення набувають [4, с. 8-9]:

- розвиток міжрегіонального співробітництва, що спрямовує систему державного управління регіональним розвитком на оптимізацію використання наявних в регіонах ресурсів на розширення ємності внутрішнього ринку, сприяння створенню нових робочих місць та вирішення спільних для регіонів проблем (у тому числі – проблем локальної доступності; створення транспортної, комунікаційної, інформаційної інфраструктури). Активізувати

міжрегіональне співробітництво у економічній сфері можливо за рахунок перегляду механізму застосування Угод щодо регіонального розвитку між Урядом та регіонами шляхом їх спрямування на фінансування переважно міжрегіональних проектів і спільних заходів у рамках національних проектів. Слід відійти від усталеної в Україні в рамках чинних Угод практики фінансування локальних об'єктів сфери житлово-комунального господарства, інженерних мереж, соціальної інфраструктури тощо.

Міжрегіональне співробітництво поступово заявляє про себе як про найбільш ефективний інструмент вирішення спільних проблем регіонів та є чинником формування консолідованого господарського простору в межах країни. Проте на сьогодні міжрегіональне співробітництво розвинене недостатньо і реалізується, переважно, на рівні угод між обласними радами. Така ситуація вимагає розробки відповідного інституційного забезпечення його розвитку, зокрема через створення Стратегії розвитку міжрегіонального економічного співробітництва.

- досягнення рівномірного та інтегрованого просторового розвитку, що передбачає від системи державного управління регіональним розвитком задіяння низки заходів для зміцнення ролі міст та центрів економічного зростання в регіонах; формування «точок зростання» та «ареалів регіонального розвитку», і на цій основі залучення до цих процесів прилеглих (периферійних, депресивних) територій, що позитивно позначиться на їх соціально-економічному розвитку. Реальною основою цього можуть стати удосконалення соціальної інфраструктури та житла, модернізація міського транспорту, розбудова регіональних інфраструктурних проектів тощо.

- досягнення регіональної та локальної доступності, що орієнтує систему державного управління регіональним розвитком на забезпечення кращих зв'язків між міськими зонами та віддаленими від них територіями (сільськими, периферійними районами) через дорожнє та транспортне будівництво;

активізацію будівництва інфраструктури енергетичних зв'язків; вдосконалення інфраструктури мереж комунікаційних та інформаційних технологій.

- досягнення збалансованого місцевого розвитку та ефективної співпраці.

Цей пріоритет ставить перед системою державного управління регіональним розвитком завдання щодо посилення уваги до периферійних місцевих (у тому числі сільських) громад, які потребують припливу інвестицій для покращення умов життя на місцевому рівні. Пріоритетного значення набувають інвестиції у промислову, освітню інфраструктуру та інфраструктуру охорони здоров'я. На практиці цей процес відбувається за рахунок активізації місцевої ініціативи, об'єднання фінансових та матеріальних ресурсів сусідніх місцевих громад для вирішення нагальних проблем місцевого розвитку.

- формування «точок зростання» та «ареалів економічного розвитку», що формують мультиплікативний ефект регіонального розвитку та активізують місцеву економічну ініціативу. Дієвим інструментом реалізації означеної цілі виступає створений у 2012р. Державний фонд регіонального розвитку. Разом з тим, зазначимо, що започаткування ефективної діяльності нового інструменту забезпечення регіонального розвитку – Державного фонду регіонального розвитку – вимагає розробки дієвих механізмів його наповнення та витрачання.

Унормовані у Бюджетному кодексі кошти для Фонду – надходження від приватизації майна – є недостатніми, тому необхідно забезпечити надходження й з інших джерел: від окремих податків та зборів, спеціалізованих запозичень, а також залучення коштів приватних, у тому числі іноземних інвесторів чи міжнародної технічної допомоги. Нерозробленими залишаються і механізми витрачання коштів Фонду. У цьому контексті слід чітко прописати принципи відбору проектів фінансування на місцях, порядок надання коштів та повернення їх за умови нецільового використання, механізми контролю за витрачанням коштів.

- удосконалення системи планування і виконання місцевих бюджетів.

Цільове використання коштів, а також їхню достатність можна забезпечити через подальше поступове поширення програмно-цільового методу бюджетування та поширення середньострокового планування і виконання місцевих бюджетів. Поки що цими інструментами охоплено незначну частину місцевих бюджетів і лише у вигляді експерименту. Програмно-цільовий метод бюджетування дозволить поступово сформувати економічно (у першу чергу – фіскально) забезпечені територіальні громади, здатні більшою мірою самостійно вирішувати нагальні питання.

- підвищення дієздатності Агентств регіонального розвитку, що на сьогодні виступають як інститути самоорганізації громадянського суспільства, здатні на місцях узгодити і синтезувати інтереси бізнесу, влади та громади; врахувати економічні, екологічні, соціальні та інші складові комплексного, збалансованого соціально-економічного розвитку регіону; сприяти формуванню позитивного іміджу регіону як у межах України так і за кордоном.

- проведення стратегічного моніторингу регіонального розвитку. Моніторинг передбачає аналітико-прогнозне забезпечення реалізації стратегії регіонального розвитку та регіональної політики України. Його завданнями є оперативне виявлення основних тенденцій та прогнозування розвитку соціально-економічної ситуації в регіонах, визначення потенційних точок розвитку регіону, виявлення шляхів розкриття регіонального потенціалу розвитку через підвищення ефективності діяльності місцевих органів влади.

- модернізація Державної стратегії регіонального розвитку та регіональних стратегій (на період до 2020 р.). Державна стратегія регіонального розвитку, чинна до 2015 р., потребує оновлення з огляду на необхідність врахування: мінливої економічної ситуації на регіональному рівні, що обумовлено впливом ризиків ендогенного та екзогенного (у тому числі глобалізації) походження; різного базового економічного рівня, наявного ресурсного забезпечення, нарощування тенденцій до посилення

диспропорційності соціально-економічного розвитку регіонів; потреби щодо узгодження національної нормативно-правової бази регіонального розвитку з європейськими інституціонально-правовими підходами до реалізації регіональної політики.

Отже, заходи державної політики мають бути спрямовані на інноваційно-інвестиційні вектори розвитку соціальних, екологічних й економічних систем як єдиного цілого, концентрацію ресурсів здійснювати на функції «сполучної» ролі «точок зростання» із зовнішніми факторами. Тому адекватне реагування на виклики соціально-економічного розвитку та подолання потенційних загроз є необхідною умовою створення нових можливостей для розвитку регіонів України та підвищення життєвих стандартів. Ураховуючи аналіз динаміки соціально-економічного розвитку регіонів України, визначені найбільш значні виклики, на які держава повинна реагувати шляхом вироблення та реалізації нової державної регіональної політики (табл. 3.1)

Таблиця 3.1. - Виклики формування державної регіональної політики

Проблеми конкурентоспроможності регіонів та збереження стану довкілля	Проблеми розвитку регіонів	Недоліки в управлінні
економічна дезінтеграція загальноукраїнського ринку, ізоляція регіональних ринків, залежність регіональних ринків від експорту, не ефективне управління «точками» зростання, відсутність дієвості законів і стимулювання відкритості для бізнесу	відсутність реальних реформ протягом 20-ти років незалежності держави, вимивання коштів, тінізація економіки, не ефективні державні програми і інструментарій управління, корупція, значна територіальна асиметрія за показниками якості життя населення, особливо в сільській місцевості	надмірна централізація управління, фактична відсутність відповідальності управлінського апарату за прийняті рішення і їх наслідки, не досконалі закони і наукове забезпечення
обмеженість ресурсів для розвитку, передусім енергетичних, не дієві і не прозорі системи фінансування регіонального розвитку	відсутність достатньої кількості фінансово-економічних ресурсів для власного розвитку територіальних громад, відсутність коштів у регіонах на енергетичні та інші регіональні проекти	відсутність реалізації політики децентралізації та державно-приватного партнерства. Побудова вертикалі направленої на розвиток регіонів є не досконалою і не дієвою: центр – регіони – територіальна громада
моноорієнтованість економік найбільш розвинених регіонів, монополізм на бізнес у регіонах (відсутність дієвих економічних факторів розвитку конкуренції і малого бізнесу, корупція)	нерозвиненість локальної інфраструктури, відсутність транспортної доступності в межах регіону (сфера послуг, торгівля, комунікації, «зелені» технології)	відсутність на регіональному рівні органів публічної влади, прямо заінтересованих у регіональному розвитку, слабкість громадянського суспільства, «пострадянський» синдром в управлінні тощо
технологічна розірваність регіональних економік економіка міст регіонів не «працює» на добробут населення	технологічна відсталість економіки регіонів, не досконале державне і регіональне планування, законодавство не стимулює регіональний бізнес	недосконалість правового врегулювання щодо розподілу повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування
Висока ресурсо-, енергоємність регіональних економік, застарілі технології	погіршення екологічної ситуації в багатьох містах та інших населених пунктах, ігнорування місцевих	незавершена адміністративна реформа з нестабільною інституційною структурою у сфері регіональної політики, не дієві

	альтернативних джерел енергії, відсутність коштів на оновлення підприємств	державні програми, не зацікавленість адміністрацій у розвитку підприємництва і малого бізнесу, тінізація економіки і корупція в управлінні
відсутня реальна інноваційність у регіональних економічних системах	не скоординованість секторальних політик у межах територій одного регіону, не фінансування й не використання існуючих наукових розробок, ігнорування національних інтересів держави	відсутність прогресу у реформі територіально-адміністративного устрою України, не фінансування розробок вітчизняних науковців, не врахування технологічної залежності від закупівлі готової техніки і технологій
недостатній розвиток підприємницького середовища	низький рівень: використання потенціалу малого і середнього бізнесу та фермерства, експлуатація природного капіталу (земельні ресурси) в агропромисловому виробництві, міжрегіонального та транскордонного співробітництва	відсутність довгострокової стратегії і програм та їх фінансування у повному об'ємі направлених на розвиток підприємництва, охорони довкілля, раціональне використання природо-ресурсного потенціалу держави
скорочення кількості та погіршення якості трудового потенціалу та посилення міграційних процесів працездатного населення	неефективність політики стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва на місцевому рівні відсутність достатніх стимулів для легалізації доходів населення зменшення чисельності населення, його старіння, низька економічна активність населення і недооцінка реальної вартості робочої сили	недостатня кількість кваліфікованих кадрів, необхідних для стратегічного планування, розроблення та впровадження новітніх інструментів стимулювання регіонального розвитку, аналізу та моніторингу їх ефективності, довгострокові державні програми відсутні або не дієві

*Складено з використанням [2]

На основі визначених проблем конкурентоспроможності регіонів та збереження стану довкілля систематизовані недоліки в управлінні, основними з яких є: надмірна централізація управління, відсутність відповідальності управлінського апарату, не досконалі закони і наукове забезпечення, слабкість громадянського суспільства тощо.

Звідси запропоновані напрями удосконалення стратегій конкурентоспроможності України із врахуванням напрямів регіональної політики: секторальної (галузевої), територіальної (просторової) та управлінської (рис. 3.3).

Дієвими засобами вдосконалення регіонального управління та конкурентоспроможності регіонів має бути розробка та впровадження організаційної системи управління сталим регіональним розвитком. Наразі найбільше використовується статичний підхід, який полягає в констатації факту наявності відповідних структур управління та наголосі лише на визнанні необхідності їх використання в системі управління сталим розвитком. Тому методичні підходи відображені на (рис. 3.3) будуть доречними для застосування

в контексті інновацій у політиці регіонального розвитку, врахування глобалізаційних векторів розвитку в цілому транснаціональних корпорацій й окремих країн.

Із врахуванням основних принципів удосконалення стратегій підвищення конкурентоспроможності держави процес формування та реалізації державної регіональної політики повинен базуватися на таких засадах, а саме:

- проведені реформ від короткострокових і галузевих заходів впливу до системного й комплексного підходу та розвитку територій, відповідно до якого інструменти регіональної політики створюють умови конкурентного розвитку для всіх регіонів;

- вимагає еволюції інвестиційно-інноваційна та інституційна модель формування та реалізації державної регіональної політики, яка сприяє створенню та стійкому функціонуванню середовища, сприятливого для місцевих та регіональних ініціатив;

- створення умов системної координації дій органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування на різних рівнях, представників бізнесу та громадянського суспільства (горизонтальна координація);

- постійний моніторинг, аналіз та оцінка екзогенних та ендогенних чинників впливу на регіональний розвиток. Екзогенні чинники можуть формуватися як за межами країни і зумовлюватися відкритістю її економіки. Ендогенні чинники формуються в результаті внутрішніх особливостей регіону і пов'язані з його історичним розвитком, географічними, політичними, економічними та іншими чинниками;

- прогнозування та планування регіонального розвитку через узгоджене законодавчо-нормативне забезпечення процесів планування, стимулювання бізнесу;

- управління та координація багаторівневого управління за участю держави, органів місцевого самоврядування, бізнесу, недержавних організацій

та населення. Така структура повинна бути функціонально гнучкою та пристосовуватися до потреб регіонального розвитку. Будь-які її зміни повинні бути мотивовані насамперед вимогами створення необхідних умов для стимулювання регіонального та місцевого розвитку;

- організація забезпечення фінансової спроможності органів виконавчої влади, відповідальних за реалізацію державної регіональної політики, законності та відповідальності під час здійснення спільних з органами місцевого самоврядування дій, пов'язаних із регіональним та місцевим розвитком, а також виконання відповідних державних зобов'язань. Ця спроможність передбачає формування джерел фінансування проектів регіонального розвитку на середньостроковій основі. Фінансування регіональної політики повинно узгоджуватися з її пріоритетами, концентруватися на ключових проектах, що забезпечують суттєве покращення інфраструктури для економічного зростання, створення можливостей для розвитку приватного сектору та доступу населення до адміністративних послуг;

- формування механізмів деконцентрації та децентралізації державних повноважень. Інституційна модель повинна передбачати гнучкий інструментарій, який забезпечує деконцентрацію та децентралізацію державних повноважень – їх передачу на місцевий рівень (або навпаки) в процесі динамічних змін умов регіонального розвитку.

Зазначені процеси формування та реалізації державної регіональної політики повинні базуватися засадах доступності та наявності інвестицій.

Ця спроможність передбачає формування джерел фінансування проектів регіонального розвитку на середньостроковій основі. Фінансування регіональної політики повинно узгоджуватися з її пріоритетами, концентруватися на ключових проектах, що забезпечують суттєве покращення інфраструктури для економічного зростання, створення можливостей для розвитку приватного сектору та доступу населення до адміністративних послуг.

Підґрунтям визначення цілей фінансової політики на регіональному рівні є цілі соціально-економічного розвитку регіону. Цільова спрямованість розвитку економіки регіону має два аспекти: 1) довгострокові цілі та завдання, спрямовані на забезпечення цілісності системи і взаємодії різних фаз відтворювального процесу; 2) цілі і завдання, пов'язані з просторовими зрушеннями в розміщенні продуктивних сил та зміною просторових пріоритетів комплексного розвитку економіки регіону.

Метою фінансової політики на регіональному рівні є створення фінансової основи стійкого соціально-економічного розвитку регіону шляхом забезпечення збалансованого зростання фінансових ресурсів.

Фінансовий потенціал регіону визначається його ресурсними можливостями, конкурентоспроможністю, поєднанням зовнішніх і внутрішніх чинників розвитку. Зовнішнім імпульсом розширеного відтворення регіонального капіталу є заходи по залученню зовнішніх інвестицій, субвенцій та інших фінансових надходжень і довгострокових капіталовкладень. Серед внутрішніх чинників зміцнення фінансової бази регіонів сьогодні важливого значення набуває підвищення ефективності використання власних прибуткових джерел та визначення додаткових дохідних джерел.

Прикладом для України можуть стати країни із ринковою економікою, в яких широко застосовується податок на володіння цінними паперами, на біржові операції, на володіння двома і більше будинками (квартирами), на розміщення офісів у центральній частині міста [3,с.271].

Процес розвитку фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці відносяться до соціально-економічних явищ, для яких рекомендується використовувати статистичні методи прогнозування, результатом яких є очікувані у майбутньому значення його характеристик [1].

Рис. 3. 3.- Удосконалення стратегій підвищення конкурентоспроможності України та її регіонів

*Джерело: розроблено автором

Рис.3. 4 -Рівень конкурентоспроможності

(Розрахунок здійснювався згідно з Методикою затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 9 червня 2011 р. № 650, та показниками (за період 2000–2013 років) [2].

Об’єктивно розвиток соціально-економічних процесів в Україні відбувається не тільки у постійно змінних умовах, а й, що особливо важливо враховувати, в умовах невизначеності.

Для отримання більш точних результатів прогнозування така ситуація вказує на доцільність застосування адаптивних моделей. Їх відмінність від інших прогностичних моделей полягає в тому, що вони відображають поточні властивості низки характеристик і при цьому здатні безперервно враховувати еволюцію їх динаміки.

На шляху підвищення та подальшого забезпечення подальшого підвищення рівня фінансового потенціалу розробки практичних рекомендацій та заходів потребують і ті області, які позиціонуються, як адміністративно-територіальні одиниці з високим його рівнем. Це пояснюється умовами мінливості та швидкоплинності соціальних та економічних процесів у державі.

Потенційно Україна, володіючи великим внутрішнім ринком, значним промисловим і сільськогосподарським потенціалом, багатими та різноманітними природними ресурсами, а також вигідним геополітичним розташуванням, може стати одним із провідних європейських реципієнтів

інвестицій. Однак обсяги іноземних коштів, які інвестуються в економіку країни, залишаються незначними. Так, згідно з даними Світового банку у 2013 році частка чистого припливу прямих іноземних інвестицій у валовому внутрішньому продукті України становила 4,4 %, тоді як у країнах Європи досягла 19,9 % (Бельгія), 12,4 % (Чорногорія), 6,9 % (Угорщина), а у колишніх країнах СРСР – 8 % (Грузія), 7,0 % (Казахстан), 7,3 % (Білорусь), рис.3. 4, [2].

У цілому у 2012 році частка коштів іноземних інвестицій у структурі капітальних інвестицій становила лише 1,7 % (від менше ніж 0,1 % у Чернівецькій, Херсонській, Тернопільській, Миколаївській, Луганській, Донецькій областях і до 12,8 % у Київській області), тоді як на частку державного та місцевого бюджетів припадало 8,9 % капітальних інвестицій (від 2,4 % у Київській до 21,8 % у Львівській областях).

Обсяги прямих іноземних інвестицій в економіку країни стабільно зростають, але надходять непропорційно. Так, за 2006–2013 роки обсяги прямих іноземних інвестицій в цілому по країні зросли у 3,2 раза і становили 54,5 млрд. доларів США. Відповідна динаміка зафіксована в усіх регіонах і без урахування м. Києва варіювала від 7,3 % у Чернігівській до 8,9 раза у Черкаській та 4,9 раза у Донецькій областях. При цьому на кінець 2012 року територіальні диспропорції за обсягом прямих іноземних інвестицій на одну особу без м. Києва зменшилися.

Так, станом на 31 грудня 2013 р. співвідношення між його максимальним значенням серед регіонів – 2522,7 долара США (Дніпропетровська область) та мінімальним – 60,1 долара США (Тернопільська область) досягло 42 рази порівняно з 54,3 раза станом на 1 січня 2006 року. Крім Тернопільської області, і 100 доларів США прямих іноземних інвестицій не припадало на одного мешканця Чернівецької та Чернігівської областей, ще у трьох регіонах (Вінницькій, Кіровоградській та Хмельницькій областях) цей показник варіював від 100 доларів до 200 доларів США (рис. 3.5), [2].

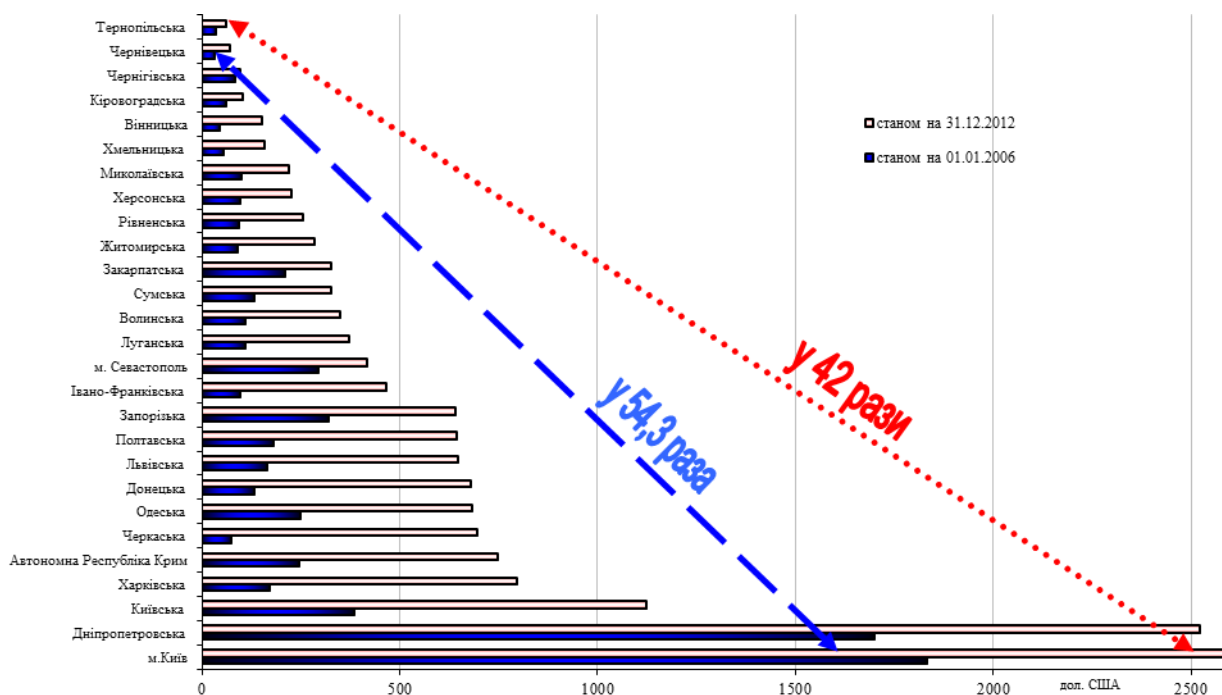

Рис. 3.5. - Співвідношення максимального та мінімального обсягу прямих іноземних інвестицій на одну особу (без м. Києва)

Тому формування регіональної інвестиційної політики не можливе без інноваційної системи регіонів України, формування якої базується на стимулюванні наукових розробок, ранжуванні пріоритетів, інноваційній інфраструктурі, гармонізації законодавчо-правової бази, створенні інноваційного капіталу тощо (рис. 3.6).

Також державна регіональна політика повинна базуватися і на використанні сутнісних ознак таких категорій як «просторовий розвиток і регулювання», «просторова економіка». Так, на думку Н.В. Павліхи

ефективність досягнення сталого просторового розвитку кожного ієрархічного рівня простору залежить від процесів взаємодії комплексу елементів (підсистем), які в сукупності та динаміці представляють просторову систему [5].

Рис. 3. 6. - Формування регіональної інноваційної системи

Узагальнюючою властивістю просторових систем виступає динамічність, яка стосується процесів і характеру змін підсистем, до яких віднесено розселення, соціальну, економічну, природно-ресурсну, екологічну, інформаційну, адміністративно-правову, а також зв'язків та відмінностей між ними в часі.

Важливим динамічним станом просторової системи визначено розвиток, який представляє собою прогресивні якісні зміни її структури. В основу прогнозування оптимальних моделей регіонального розвитку покладено оцінку динамічних факторів розвитку: ресурсних, соціальних, економічних, інвестиційних, інноваційних, транспортних, інформаційних, екологічних, інституційних, структурних тощо.

Важливим фактором як з теоретичної так і практичної точок зору є глобалізація процесів суспільного розвитку яка створює умови для міжнародної інтеграції країни та регіонів щодо прогнозування, моделювання інноваційно-інвестиційного розвитку.

Увагу доцільно акцентувати на процесах гармонізації законів, директив, стандартів Європейського Союзу та України, реалізації грандових програм добросусідства та партнерства, механізмів реалізації транскордонного співробітництва до яких відносяться процеси формування єврорегіонів, розробки та реалізації спільних міжнародних програм та проектів сталого просторового розвитку.

Висновки. В умовах євроінтеграції реалізація концептуальних положень управління сталим регіональним розвитком повинна базуватися на ідеї конструювання просторової моделі, організації збалансованої взаємодії природної та соціально-економічної її підсистем та їх регулювання, що доцільно втілити в життя на основі використання теорії управління проектами. Такий методологічний підхід вимагає розробки комплексу механізмів, який дозволяє пов'язати рівень загальнодержавного планування з рівнями функціонування регіонів та діяльності підприємницьких структур на засадах енергоефективності, ресурсозбереження, відповідальності за використання та забруднення довкілля. Тому застосування науково обґрунтованої методології управління проектами на парадигмах якості, «зеленої» економіки, процесного підходу, контролю «життєвого» циклу продукції і послуг у розвитку підприємств, регіонів та, в цілому, держави дозволяє перейти від традиційної адміністративної моделі управління до

нової системи просторового менеджменту, де центральним елементом стає орієнтація на досягнення результату – підвищення ефективності на всіх рівнях управління, усунення міжрегіональних диспропорцій, поліпшення якості життєзабезпечення населення.

1. Базаров В. К методологии перспективного планирования. М.: Госплан СССР, 1924.
2. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року
Доступно за адресою www.rv.gov.ua/sitenew/data/upload/files/1/proj.doc
Актуально станом на 25. 08. 2014р.
3. Ершова, И.Г. Теория и практика разработки концепции регионального развития [Текст]: монография / И.Г. Ершова, Э.Н. Кузьбожев. - Курск: изд-во Курск ГТУ, 2003.- 140 с.
4. Лендел М. Інституційний механізм реалізації регіональної політики в країнах Центрально-Східної Європи // Регіональна політика в країнах Європи. Уроки для України. - К., 2000. - С. 18-27.
5. Павліха Н.В. Організаційно-інституційні засади сталого просторового розвитку регіону: теорія, методологія, механізми. Автореферат дис. док. екон. наук. Інститут регіональних досліджень. – Львів, 2007. – 40 с.
6. Шишкин А.Ф. Экономическая теория: Учебник. / А.Ф.Шишкин. - Воронеж: ВГАУ, 1995.-520 с.